

Մանգրամի Էֆեմար

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՄԷՆԷ

1866 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 28 ԲԱԶՄԱՐ ԻՐԹԻՍԻ

ՆԻՄԵՐՈ 212

Մանգրամի Էֆեմար համար 6 հանի սենյակ 300
հիւանդանոց, սենյակի գրքերի, բաժան փարսաք տախի
ի ինտել օլարագ, 200 զէ՝ օլուպ, ալթը ալթը 100 զէ՝ օլու-
րագ, վե նիւանդի տախի 50 ար փարսաք սաթը լաւագ տըր :

Իլանաթըն պէհէր սաթըն իշին, պի-
րին տախի անդարիպ վագ կէնէնէքէրի մէ-
մուլտէն տիր :

Մէթըն վե սաթիւր, Պէյ-օղլունտա սոգրուն-ե-
467 նիւանդուն խանէտէ ԼԵՎԱՆԹ ԶԵՐԱԼՑ Թագի-
նէսինտէ, Կարագիւ 8. Փանսեանէ կեօնաթիւէն տիր :

Ի Լ Ա Ն

Պու կիւնքի զողեթամըդ բէք կիւն պա-
սրմը օլտուղունտան, եարըն սապաշ-
լանըն տաղըտըլուպ, վե եարընքի տախի
ախչամա տօլրուն չըգաճագ տըր :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԵԼԷԿՐԱՑԻՑԷ

(Աճան-Հէն-Բար-Պէր-Գէր)

Փարիս, 4 դեկտ. ախչամըն սապ 4 վե
30 տաղըգաւորտա :

Էսհամը Ումուսիյե :

Փարիս, 33. 55-10.

Լօնտրա, 521-1.

Նիւ-Եօրգ, 5 դեկտ.

Իշին ձօնհան հաղըթիւրի նութգու րէ-
միլէրինտէ, Պրանտա տէվլէթինին քէնաի աւ-
կէրին Մէգարգաւտան չաղըմագ իշին իւք
պահարա գատար պէքէմէք նիյէթինտէ պու-
լունտուղունտ խապէր վէրմիշ տիր :

Ամբիգա թարաֆընտան Պրանտա օ-
լունտան իիթար իւզէրինէ, տէվլէթի միւշա-
րիլէյա թարաֆընտան, քէնաի թէհիւտա-
թընը միւմբին մէրթէպէտէ իճրա իտէնէկի
մէմուլ օլունտագաւտա տըր :

Ալապամա մատտէսի նիգամաթը աղըր
սուրէթտէ իլէրու կիթմէքտէ իտէտէ, նութ-
գու րէսմիյէ նէղարէն հալ ու թէսվիյէսի
մէմուլտէն տիր :

Փարիս, 5 դեկտեմբեր.

Վիլենտա կէզէն պիր թէվաթուրա նէ-
ղարէն, Ավսթրիա իլէ Բուսիա պէյնինտէ պիր
մուհարէպէ գուհուր իտէնէկի չիւրէն օլուն-
տագաւտա տըր :

Մարսիլիա. — Պուղտալ չօգ կէլտիյինտէն
տիւշկիւն հալտէ տիր :

Մուսուլուն Էրյգանմըն եուլուն 230. — Սէ-
լանիք իրէյի 404. — Մօնգա դօղաւը, 47 :

Էսհամը Ումուսիյե :

Փարիս, 35. 52-75.

Լօնտրա 521-1. 52.

Փարիս, 5 դեկտ.

Մօնթիթօրտէ օգուլունտուղունտ կէօրէ, Կի-
րիտին եէրլի աւըլարը տայիլէյի իթաաթա
քնամիլէն տախիլ օլունտար իտէտէ, ճէզի-
րէյի մէզպուրէնին տաղիսթան թարաֆընտա-
պուլունտան պիր թագըմ եսպանճըլար միւ-
տարէպէն տէվամ իթմէքտէ տիրէր. լա-
քին նէթիթէսինին հիշտէ դարար զըլաճաղը

չիւրէնիպ օլան պիր միւտարէպէտէն անլէ-
րին տախի անդարիպ վագ կէնէնէքէրի մէ-
մուլտէն տիր :

Մէթըն վագէթա, թարաֆը Տէվլէթի
ալիլէտէն, չիմտիլէ գատար գուհուրա կէլ-
տիլի միսիլուն, պատէղին տախի էմրի իթի-
տալէ րիայէթ ու իզտամ օլունտագաղընա իւ-
միտի գալի իւզրէ պուլունտագաւտա տըր :

Մէթընգաւտաքի սակէրլէրին կէրի չաղ-
ըլմաւը էմր օլունտուլ տուր :

Էսհամը Ումուսիյե :

Լօնտրա, 521-1.

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏՈՒԻԼԻՑԷ

Հաճըն առաջնորդու Գեր. Պէ-
րոս Եպիսկոպոսա, վե Սմանտա առաջ-
նորդու Գեր. Գեորգ սրբազանա, վե իշ-
միա բաթրիք վէրիլ Գեր. Նիկողոս Ե-
պիսկոպոսա իւշիւնճիւ րի թպէտէն պի-
րէր զըթա Մէթիսիլէ նըշանը պիշանը իհ-
սան պուլունտուղունտ հալտաթիւտէն տիր :

— Փունջտա օգուլունտուղունտ կէօրէ,
աղըպէթըտար Պուղ-Սի թարաֆընտան
Էրյգուլմ վալիլէյինէ, Չարանճագ տէրէ-
պէյլէրինին Տէր-սէաաթէթ իրաւ զըլուն-
մաւարը էմր օլունտուլ տուր :

— Մասիտէ օգուլունտուղունտ կէօրէ
Աղթամարտա իաշաաուր Եպիսկոպոսա
պու թարաֆա ճէլպինէ բաթրիքիտան
թարաֆընտան էմր կիթաթիլտէն պաշգաւ,
Պապը-Սի թարաֆընտան տախի, սլ
պապտէ իթթիլա իտէն էմրի ալի թաճալ
օլունտուլ տուր :

Համա օլունտ, Հէր նէ գատար կիւ-
նէ իտէտէ, միւրաաւարըմըն հուտուլի-
նի, վե նիտաաւարըմըն սէմէրէսինի կէօր-
մէքտէյիգ. իշթէ Նիկողոս Եօլունտ տըր,
իշթէ իաշաաուր վե Չարանճագ տէրէ-
պէյլէրին չաղըմընտար տըր, իշթէ Մէթը-
տիլ Եպիսկոպոս Մըթրտան ճիւտա տիւշ-
միւշ տիր, իշթէ Էրէսիան սրբազան
Պապը-քէսիլէ կիթմէքիլի տիւշիւնէքտէ
տիր, իշթէ Էրյգուլմ առաջնորդու քէն-
տի էթվար ու հարէքէթինի խալիլէն տէ-
յիլթիլտիլտէն պաշգաւ, Մուշ մանտաթըրը
աճվալը հաղըթէսինի տախի հաղըթէսի-
նէթ իւզրէ սէրպէսթմէ նագշ ու պէ-

եան իլլէմիշ տըր, վե դայրիհիւմ, վե
դայրիհիւմ. էմմա, պուլունտըն սոնտունտա
իճրաւարը կէօրիլմէգ իմիշ, ալթը օ
բաթրիքիտանին սէպաթ ու մէթանէթ
վե էհիլէթ ու իաթիլաւմէթ ինէ մէնուլթ
պիր քէյիլէթ տիր :

— Մասիտէ օգուլունտուղունտ կէօրէ,
Սրմաշ մանտաթըրը քիլիտէսինին ինշաաւ
զըմնրնտա, էհալիտէն իտանէ թօլանըլ-
մագ իշին զաթէն պապըմըշ օլան պիլէթի-
լին, մէզ քիւր մանտաթըրըն բու հպանլա-
լը մարիթէթիլէ տաղըմըլմաւընա բաթ-
րիքիտանէ թարաֆընտան բու իաթ վէրիլ-
տիլտէն պաշգաւ, կէրէք իաթանպօլ վե
կէրէք թաշրա քիլիտէքիլտէ օգուլթ
տուլունտագ իւզրէ կոնգալ տախի վէրի-
լէնէք իմիշ :

Քիմէնին քէստի քէհաաւ տէյիլիգ.
լաքին, դայրէթի միլիյէ իթթիլաւընճա
խապէր վէրիլիք քի, էհէր էհալիտէ փա-
լա վե վիլմէյէտէ նիլէթ վար իսէ, հէր
քէս քէնտի սէմթիլին մէթմէպինէ տարթ
իլլէմէլի, վե հէր սէմթ եալիտ մանտա-
թըրտա, անճագ քէնտի վե եալիտ քէն-
տի ճէօմաաթը փարապըլա ինշա օլուն-
տաւ տըր. իաթանպօլտան վե սալիլ մա-
հէլ էհալիտինտէն Սրմաշ մանտաթըրը
կիպի պիր մանտաթըրը քիլիտէսի իշին ի-
եանէ թօլանագ, էհալիլի ալտաթմագ,
վե Փու գարաեա վէրիլէնէք սաաաղաւը
էհիլ սէվապըն էլինտէն ալապաւ պէնկին-
լէրին սանտըղընա աթմագ տըր :

Միլլէթին մէթմէպիլէրի հէր թարաֆ-
տա սէվիլ ու բէրիլան պիր հալտէ տուր-
մագաւ, վե էհալի մէթմէպիլիլիք սէ-
պէպինտէն կիւնտէն կիւնտէ սէֆալէթ
տիւշմէքտէ իքէն, էհալի փարապըլա գալ-
զըպտա տաղ պաշընտա պիր միւքէլէթ
քիլիտէ ինշա իթթիլմէք, սաթթա չաշ-
զընլըք տըր :

Միւրաաւարը մէզ քիւր քիլիտէ եարըլ-

մասըն տիմէք տէյիլ տիր . հաշա , իլա
էհալիյէ անլաթ մագ տըր քի , տաղ պա-
շընտա տէյիլ սէքիզ քիշի , իլա սէքիզ
եհլէքիշի իշին պիր քիլիսէ ետրտըրաճագ
գատար , մէգ քիւր մանասթըրտա գուա-
րէթ վար տըր , էմմա , սիւսիւզ , սալ-
թանաթսրզ տէօրթ տիվարտան իպարէթ
պիր իպատէթ կեահ օլուր իմիշ , դարարը
եօգ տուր , պիլիմ տինիմիզին թէհպէրի
տէրէյէր իշինտէ վէ աղաճլար ալթընտա
տուա իլէմիշ տիր . եօգ էկէրշի մէգ քիւր
մանասթըրտա էօյլէ պիր ուճուզ քիլիսէ
եաթտըրաճագ գատար տախի գուտրէթի
եօգ իսէ , եթմիշ սէքսէն սէնտէն պէ-
րու միլէթի սոյմուշտա հալեա քէնտի-
սիտէ չըպլագ գալմըշ օլան պիր մանաս-
թըրտան վագ կէշէրէք , սալիլ պօշա գալ-
մըշ օլան քիլիսէ վէ մանասթըրտարն տէֆ-
թէրինէ կէշիլիմէլի , վէ պիր գաշ սէնէ-
տէն պէրու վէրտիկիմիզ նասիհաթա թէվ-
ֆիգան , սաթըրպ ագճէլէրի ալընմալը ,
վէ ֆագըր քէյլէրին վէ մահէլէրին քի-
լիսէ վէ մէթթէպլէրինէ սարֆ իտիլմէլի
տիր :

Մանասթըր տէվրի կէշմիշ տիր ալթըրգ
կէշմիշ , պիրտպտա ագլըմըգ պաշմըգա
թօրտըրպտա մէթթէպլէրիմիզէ պագա-
լըմ , էմմա օրտա տախի մէթթէպ օրա-
ճագ իմիշ , պիլիմէ պիր մահէլէ մէթթէ-
պի , եհլէ գըթա մանասթըր մէթթէպիւ-
տէն իյիտիր :

— Մասիստէ իքի տէֆա տըր , քիլիսէ-
լէրիմիզտէ օլուրնան մագաճլարն վէ սէս-
լէրին պիր պիլիմէ ուլղուսուղուղու
վէ նիգամըգլըղընն պէհանիլէ , շու
խուսուս իւզէրինէ ըուհպանլարն նա-
գարը տիգգաթլարը տալթէթիլի հալի մէթ-
թուպլար օգուսմագտա տըր :

Պէօյլէ իսլահաթլար իթթարընա էվ-
վէլ էմիրտէ պիլ պաշլամըշ , վէ թապի-
աթիլէ նիշէլէրտէն ֆաթ օլուրնմուշ վէ
հալեա տախի ֆաթ օլուրնմագտա իտէթ-
տէ , թէշէքքիւր իտէր վէ մէֆուէն օ-
լուրուզ քի , այնի իսլահաթլար հէմէ-
հալի թարաֆընտան տախի իտտա օ-
լուրնմագտա , վէ հէմտէ պիլիզ գէմմ իթ-
մէքտէ օլան գալթթարտա , վագթ ու
գէման սայէսինտէ տէրճ իտիլմէքտէ տիր ,

Պիզ սապր իլէ չօգ միւրտա իրտիք ,
վէ կիւն օլուր , իսլահաթլար Միւհիմմէմիզ
իտտալարընն քեամիլէն գագթթարտա
թէքէրիւր վէ իճրասընը կէօրէճէ կիմիզէ
տախի իւմիտի գալիմիզ վար տըր :

— Փուշուս օգուսուղուղու կէօրէ ,
Չըրաճեան Սարգիս աղա Մկրտիչ եպիս-
կոպոսուն էօնիւնէ տիւշէրէք , Մանղու-
մէ ալէյհինտէ Մէճիսի վալեաեա պիր
արղուհալ թագտիմ իթմիշ , վէ օրտան
տախի նիգամընա թէվֆիգան Մաթպուաթ
գալթմիլէ պուլըլմուշ տուր :

Փուշուս պու հալաթիսինէ եալան

տըր տէյէմէյիլ . լաքին շուսու տախի
պէհան իտէրիզ քի , Մկրտիչ եպիսկոպոս
պագըճըրուզ սէպէպիստէն Մըրրտան վէ
բաթթիթիսանտէն մահրուճ գալտըգտան
սօնրա , բաթթիթիսանտէն էօթէտէ պէ-
րուտէ ֆաթ ու գէմմ իթմէքտէ օլուր-
ղուլա պէրտպէր , « Մըսըր մէրիսաստը
կէլիշ տիր , խաթիրայէ եհլէ սիւրէճէք
տիր » տէտիրթէրէք , վիւքէլա վէ վիւ-
զէրաւան պագը գէվաթը մուաղղամաթը
կիտիպ թաճիզ իթմէքտէ , վէ հիւքիւ-
մէթ թարաֆընտան իլթիմաս օլուրնա-
րագ թէքրարէն Մըսըրա կիթմէքլիշէ չա-
լըճագտա օլուրղու մէսմուաթտան տըր :

Պէսպէլի Մըսըրն ապ ու հալաթը
հէր նէ գատար սըհէթիպէտէնիլիսի-
նէ ուլմաթըղընտան իզմիրէ կէշտի իտի
իստէ , ալթուշարը , արտապարը , պագ-
շէլէրի վէ սայիր հալէրի միգաճընա բէք
ուլղու կէլիշ օլուրղուտան , պիւ-
թիւն գուվէթիլէ օրտա կիթմէքլիշէ
չալըճագտա տըր . լաքին , աճըրըզ գէ-
վալընն պու հալինի , գիւր , Գուտար շէ-
րիֆ իլէ ինգարտէքի եալալարընը գօ-
գութուղու կիպի Մըսըրտաթի եուվա-
սընը տախի գօգուտարագ , թարաֆտար-
լարընը տախի կիւճէնտիլիշ օլուրղու-
տան , պիր տէֆա տահա տեադ պտա-
ճագ օլուր իսէ , էվվէլէրի կիպի եալընըզ
պիր թարաֆտան տէյիլ , իլա իքի թա-
րաֆտան տախի ըտտ օլուրնաճագ տըր :

Մկրտիչ եպիսկոպոս պիզի հէր նէ
գատար սէվմէզ իստէ , պիլ էինէ քէն-
տուեթ խալիսանէ նասիհաթ վէրիլիզ քի ,
նաֆիլէ եէրտէ Մըսըրա կիթմէյէ չալը-
մագտան իսէ , հէր կիւն եէտի գուլի
Սաղմոս օգուտարագ , պիր կիւն իսթան-
պօրտա բաթթիզ օլմագլըղա չալըչա ,
տահա իյի օլուր :

— Միւթէվէֆա ձիլմէհանն էօթիւղէրի
իշին եանըմըգտա թօրլանըլան իեանէնիլ լա
աղալլ պին զուրուշա պալիլ օլաճաղընը կէ-
շէն հաֆթա պիլտիրմիշ իտիք :

Էհալինն սէխալթի պիլիմ իւմիտիմիզ
տէրէճէսին թէճալուզ իյլտիկինտէն չիմաթ-
քի հալ մէպլաղը մէզպուր պին տէօրթ եհլէ
ղուրուշա տօլմուշ , վէ ումարըզ քի իլմիր ,
Մըսըր վէ իսկէնտէրիյէ կիպի մահէլէրին
գէվաթը համիյէթէքտանը թարաֆընտան
տախի պիլէր մըգտար չէյ հիմմէթ օլուրնարագ
իքի պին զուրուշա պալիլ , վէ պաթիլ թէ-
շէքքիւր վէ իթթիսարը աղիմիլ օլուր :

Թարաֆըմըգա այրընա իրսալինէ վէ եա-
խօտ թէսիլմինէ հիմմէթ օլուրնան իեանէլէր ,

350	ղշ .	հէմշէրիմիզտէն պիր գալթ ,
440	ղշ .	Պալատ Արշակունեան ընկի .
66	» .	պիր գալթ թարաֆընտան .
60	» .	» .
44	» .	» .
22	» .	» .
22	» .	» .
20	» .	» .
45	» .	» .

44	ղրշ .	Մօգոս գահվէսինտէ թօրլանն .
27	»	գատար իւշէր պէշէր թօրլանն ,
760	»	
640	ղագէթա	պէտէլի (800 նիւսիւ) ,
4400	ղրշ .	

ՆԵՎԼԻՅՅԷ

ՎԼԻՐՈՆԱՆՆ ԷՇԷՑԻ

Վէրօնա տէտիլէրի վէնէտիք էօլթէ-
սինտէ էլլի պին գատար նուֆուսու պիր
մէմէքէթ օլուր , պու տէֆա Ալթիթիա-
տան իթալիա տէվէթիլնէ կէշմիշ տիր :
Մըսըր վէ Մէրգիֆուէն էշէքլէրի մէշ-
հուր օլուրղու կիպի , Վէրօնանն էշէք-
լէրի տախի քէպի շէօհրէթ իթմիշէր
տիր :

Էվվէլէրի իքի մահէլէրին էշէքլէրինն
միւթէպէր օլմաթը , եալընըզ խըլթթիճա
պագը խտսէլէրէ մալիք պուլուսմալարը-
նա մէպին իստէ , Վէրօնանն էշէքլէրին-
տէ սօֆուլար իթիգաթը պաթըլընճա ,
մէգճէպճէ պիր էսէր տախի պուլու-
տուղուտան , պիթթապի էմսալէրինէ
ֆալիլ թութուլմուշար տըր :

Խրիսթիեանըգտան մագսէտ պէնիլա-
տէմին իթիգաթա եհլէքթէթէքքիւր վէ
ֆալիլէթ գանաթարըլա հալուրի ըւպ-
պանէյէ գատար թէրֆի գըլընմաթ ի-
քէն , մուղայիրի օլարագ պիր խայլի ա-
տամար իսէ , եա քէնտիլէր էշէքլէրէ եա-
գըն կիթմիշէր , վէ եալսու էշէքլէրի քէն-
տիլէրէ եաղըն չաղըրարագ , քիլիսէլէ-
րին մուգատտէ մէզպահլարընա գատար
չըգարմըշար , վէ հալթթա Գուտարա շէ-
րիֆ էսրարըլընա տախի իսմինի իտիսալ
լլէմէքլիլի ինսաֆա մուղայիր տուտ իթ-
մէմիշէր տիր :

Էշէքլէրի կէրշի չօգ եէրէրտէ չէշմի
հաղարէթ իլէ պագըլմագտա տըր , լա-
քին իլմի հայլանաթտան վէ իլմի խտարէյի
պէյթիեանէն պահա իտէնլէր , պէնիլա-
տէմ իշին էն վիեատէ ֆայլտէլի , իթա-
աթլը , տաեանըզլը , վէ պէսլէնիլմէսի
գօլայ վէ ազ մէսարիֆլի օլուրղուսու
պիհագգ իգրար իթմիշէր տիր . Վէլ հա-
թը , էշէքլէր ումուլմէն հէր նէ գատար
չօգ եէրէրտէ մուհագգար իսէլէր տախի
պագը մահէլտէ Մըսըրն ալթիզ Արիս
նամ էօթիւղիւնտէն տախի միւթէպէր
վէ միւհթէրէմ սաեըլըղընտան , նիշէ
մուհաֆըղար հըֆը ու վիգայէսինէ թա-
ղիմ ու ըիպյէթլէ տէվամ իթմէքտէտիր-
լէր :

Ինսանլարտա էշէքլէրտէնտէ աղա-
ղըլըլար վար իտուկին ինքեար իտէմէ-
լիզ , լաքին , Սիւտամա պէեաղ տեքեա
թարընըպ , վէ ճարօնտա թայղուէն նամ
ճիւմանի փաթիշահլարը էօլտիւքաէն սօն-
րա , վիւքէլա վէ վիւգէրաթընտան պիր
թագըմ առաւլարըն , ուղընտաքէնտիր

քենտիկերին գուրպան իմ օրագրերին (նա-
սր քի պուռնաան պիւր իքի մահ է վկայ էմ
սալի վուգու պուրապա, 12 քիշքէնտի
քենտուլի թէլէթ իթմէյէ չոգըշմըշ ի-
սէտէ, իշէրինտէն եալընըղ ալթը նէֆէ-
րի շու շէրէֆ ու իգպալէ շայէթէ կէօ-
րիւլէրէք, քենտի ճանալընա պըյմալա-
ընա մի սաառէ օլուսմաշ տուր) իշե-
տիպ վէ օգուսու գճա էսէֆ ու թէաճ-
ճիւպ իթմէքտէ իքէն, այնի տէրէճէտէ
իթիգաալը պաթըլալըն, հէնուղ պու-
կիւն վէ պու սաաթ, էփօպա կիպի մէ-
տէնիյէթ շէրէֆիյէ իթիթիլալ իթմէք-
տէ օլան պիւր մահէլտէ տախի հիւքմ-
իթմէքտէ օլաուղուստա պիւր ֆաալ ու
գէմմ կէշմէքիյի ըէփա կէօրէմէյիլ:

Հազըթի իսանըն պինտիկի էշէք,
կիւեա օլ վազըթ, եանի հազըթի ի-
սանըն վէֆաթընտան սօնրա, պէնիի ա-
տէմին իսիեանէթ ու դաաաալընը կէօ-
րէրէք, վէ շու ֆանի տիւնեաաա գաճ-
իտէրէք, պարի գալըմ ու դաաաալըն վէ
կիւնահքալալըն կէօլէրի կէօրմէսիննի,
եթթիյէ, պաշընը պալըղը կիպի տէնիգ դը-
եքսընա գօշմուշ, վէ տէնիյին սուլալը
իւգէրինտէ Ու-Մամա չաեքըր իւգէրին-
տէ օթլանըր կիպի եիւրիւ եէրէք, միւ-
ճիղէ պու եա, քենտուլի Գըպըրս աաա-
սընտա պուլմուշ, օլաաաա թօաաա կէշ-
միշ, թօաաաաա կիթիտէ, կիթիտէն Մալ-
թաեա, վէ Մալթաաաա տախի Սիշիեա
ճէգիթսինէ հիճրէթ իթմիշ, վէ պիւր վա-
զըթ աթիպ Ագու իլէ շէհրինտէ ալաա իյ-
լէտիքտէն սօնրա վէրօնաաա կէշէրէք,
եօմիւնիւն սօն կիւնըլընի օլաաա կէ-
շիւմիշ, վէ ազըպէթքաալը գալըմ էճէլ
պարի մէգըիւր հայպանըն իւգէրինէ հազ-
ըթի իսանըն պինմիշ օլմաաընա հիւր-
մէթ իտէրէք գէհրինաք պաաաաաին իշիւ-
մէքտէն սարթը նազար իյէմէտիկինտէն,
օլաաա կէպէրմիշ, եօգ, թէօլպէ, նալ-
լարը աթմըշ, իալը, իալը, պու թա-
պիւր տախի ճայիղ տէյիլ տիր, « վէֆաթ
իթմիշ » վէ սըֆաթ ու հիքմէթինէ մու-
վաֆըղ սուրէթտէ, ճէնազէսի պիւլիւք
ալալ վէ գիւնէթ իլէ գալըրըլմըշ ալը:

Մէգըիւր ազիւք էշէյին ճէսէտինի
թօրաղա վիւմէք, աաթթա պիւր հազա-
րէթ սաեըլաաղընտան, օլ վազըթն պիւր-
տէն տինտար վէ պիւրտէն ազըլը օլան
խըլթիսանըլը, վէ պէլքիտէ տահա
գիւեաաա ագիւ եազըրը բաբաալըն, պիւ-
մէյիլ էթիյէ մուսեա եաբըրգաան սօն-
րա թազըրըլա մը, եօխաա էթինի վէ
գանընը, վէ էճըլի սայիթէսինի պիւր եօլ
իլէ գաեըրըլտան սօնրա եալընը քէմիք-
լէրինմի, քէգալիք պիւմէլիլ տէմիւրտէն
մի, կիւմիւշտէն մի, եօխաա ալթու-
տան վէ եախաա սայիթ պիւր մաաաաա
մի պիւր էշէք եաբըրըրաա իշինէ վազ
իթմիշէր, վէ մէգըիւր էշէի հըթը իյ-

լէեէն էշէյի տախի նաթը-Տաճ տէգ Օրի-
նաճ մանաաթըրա վազ իյէմիշէր տիր:
Մէգըիւր էշէք պէլքիտէ սաղըղըն-
տա պիւր սէյիս վէ պիւր թիմարըն տախի
կէօրմէմիշ իտէտէ, էօլտիւք տէն սօնրա
գաալը ու գըլմէթի ըէք պալընալալա շը-
գաբըրըղընտան, մու հաֆաղա վէ իճրայի
հիւլմէթի գըրընտա գըրը նէֆէր բաբաա
թալիկին իյէմիշէր տիր:

Կէրշի միւճիլէթ էշէք աբբա սաաաան
վէ օթ իթմէթէ, գալըպը իշինտէ բա-
հաթճա եաթմաղաաա տիր, լաբին մու-
հաֆըղ պուլուսան գըրը նէֆէր բաբաա-
լար էթ, էթմէք, էպիսէ, շաբապ, վէ
էշէտի սայիթէ իթմէրէր, էհալի տին ու
մէգհէպ աշգընա պուլալըն պէսլէթէլի
տիր, եալընը պօղապ վէ էպիսէ օլաա
իյի, հալ պու քի կիթիթէ մանաաթըր
պիւլիւմէլի, թաալը ու թէճաաա գըլըն-
մալը վէ ազարէթիւր տախի եաբըրմալը
տիր, տիմէք տիր քի, էշէք տուրտուգճա
էհալիտէ տախի, էշէք ուղըրտաա վու-
գուա կէլէճէք մէսարիֆաթըն պէտէլի
հուսուլէ կէթիլիլէպիլիլ իշին, էշէկէ
տալի պիւրտէ իթիգաա պուլուսմալը,
վէ պու իթիգաաաա վազըթլար կէշիպ
վէ հապալար թէէալի իյէտիքճէ քիւֆ-
լէնիպ բաալանմաաըն, եանի ունուտու-
մաաըն իշին, թահիթ գըլընմալը տիր:
վէհաալը քիթաաա քենտիսի տիւնեաեթ
թէրք իթմիշ իտէ տախի, պարի էշէյի
օլաուս սէնտէ իքի տէֆա սօգաղ սօ-
գաղ պիւլիւք ալալ վէ գիւնէթ իլէ կէզ-
տիրիլմէլի, վէ հէր քէս կէօրմէլի վէ
աշգ ու իմանէ կէլմէլի, վէ գիւեաթիլինէ
տէվաճ իյէմէլի տիր:

Վէրօնա էշէյինն ալալ ու գիւնէթի
եալընը օլաաա գալմաեթալ, իլա սօֆու-
լար մաթիթէթիլէ պիւր ալալը գըրաաա-
եա տախի կէշիլ, վէ օլաաա տախի իալ-
լիճէ վազըթ թաղիմ ու իթիթ վէ ը-
րէթիլ կէօրմիւշ իտէտէ, սօնրաաաա ին-
սանըր տինիլիլէ սաբըրգաբընտան մը
օլա, եօխաա ֆէյլէսօֆուգ գըրպաճ վէ
պիւլիլէրինէ տաեանաաաղընտան մը օլա,
եալընը վէրօնա շաեըրըլընտա օթլա-
մաաա գաբալը վէրմիշ տիր:

Պու էշէյինն ալալը կիւնըլընտէ է-
հալի եալընը եաբմա էշէյի սէյի ու գի-
եաթէթ իթմէլիլ, իլա պիւր ճանըլ էշէք
իւգէրինտէ պիւր կէնճ վէ կիւգէլ գըլ իլէ
գուճաղընտա տախի պիւր չօճուգ թէմա-
շա իտէրէք, հազըթի Մէրիէմին հազ-
ըթի իսա գուճաղընտա օլաուղու հալ-
տէ պիւր էշէք իլէ Մըսըրա ֆիլաթ իյէ-
տիկինի տէր իաթըր իտիլ, վէ բաբաա-
լարըն տախի մէգըիւր էշէյին էօնիւնտէն
վէ աբբաաաաաա էնվայի ալէմլէր վէ պալ-
րաղըլըն էքտիլէրի, շու նիյմէթէ նա-
լիլ օլանըրա վուշիտէ տէյիլ տիր:

Մէգըիւր միւպարէք կիւնըլընտէ, քի-
լիտէտէ գուտաաա շէրիֆի իճրա իտէն

բաբաա, « կիթիլիլ սէլալէթ իւգըն ու տու-
աալընը վիլէճէք եէրտէ, պիւթիւն գուվ-
վէթիլիլ իւշ տէֆա ճէօմաաթա գալը-
շը գըրաաղըլը, վէ ճէօմաաթ թաբաֆըն-
տան տախի տյնի իճրա գուհուրա կէլ-
տիքտէն սօնրա տաղըլտըլը, տիւգմէ պիւր
մասալ տէյիլ տիր, վէ պաշգա քիթաալ-
լարը պէր թաբաֆ իտէլիմ, գաթ օլիք ճօ-
եանըն ֆէյլէսօֆուգ քիթաալը տախի
պուլուս թաաաիլ իթմէքտէ տիր:

Վէրօնա էհալիս վէ սայիլ մահէլէր
խրիթիկանըլը պին սէքիլ եիւգ սէնէ-
տէն պէրու, էշէյին մուհաֆըրալը իտ-
տաաաընա պինտէն, կէրէք էշէյի վէ կէ-
րէք տուաճը բաբաալարըն պէսլէթիլէր
իքէն, գէվալըլը, շիմի իտէ էլէրին-
տէն գաշըրմաղաա տըրալը:

Մէգըիւր էշէք սաղըղընտա քի կիպի
տէնիլէր իւգէրինտէ եիւրիլէ պիւլմէքտէ
օլմաաղըտան պաշգա, իշինէ կիւրիկի մա-
տէն իտէ վիճուտինի ըէք աղըրաշաբըրը-
ղընտան, կէրշի կէօլէ տախի ուշաաալը
տիր, լաբին, ալի, իալին ֆէլէք, իգպալ
Ալթըրիաեա եալը օլմաեթալ, վէ բա-
բաալըն տուալարընտ թէէսիլ իթմէտի-
կինտէն, պէլքի կիւնահալընըն չօղու-
ղուտան նաշի, իթալեա գալալ կիպի
պիւր աֆօրօղու գըալ, վէնէտիք գըթա-
սընա սահիպ օլաուղուտան, բաբաալար
էշէքլէրին ումուգաաղըլը կիպի մա-
նաաթըր թէրք իլէ, պիւլմէլիլ գանըլի
մէմէքթին եօլուսու էլէ ալմըլալ տիր:

Մուհաֆըղ բաբաալարըն պու հարէ-
թէթիլինտէն, իթալեաաա էշէք իթի-
գաալը չօղ տաաա պուլուսմաաաղաա ի-
սէտէ, Ալթըրիա հիւքիւմէթի թահթը
իտարէսինտէ իքէն, հէր նաալը օլաա սէր-
պէսթէ վէ գօլալա կէշինէպիլմէքտէ
օլաուղըլը ալաաղըմաղաա տիր, հալ
պու քի իթալեա տէվէթի թահթը ի-
տաղէսինտէ, էհալիտէն իթմէտիլէրի
փալալըն տաաաաաաղըլըն շէյլէ
տուրտուս, բաբա հաղըթիլէրի գիւլ-
միւնէ տին ու մէգհէպ աեաղ ալթընա
կիթմէքտէ օլաուղուտան, մանաաթըր
լարըն ազաթէթ վէ սէրվէթիլի տախի
գապթ օլաուսմաղաա տիր:

Մէրգուսմա լաբաալարըն եա վիլէնա-
եա վէ եախաա թրիթսթէէ կիտէճէքլէրի
իհթիմաաաա իտէտէ, գապուլիլէթ պու-
լապիլէճէքլէրի մէմուլտէն տէյիլ տիր,
շիւնքի մէգըիւր մէմէքթէթիլտէ ճիլ-
վիթիլէրին իգաալէթինէ միւսաաաա օլաու-
մաալը տիր:

Նէ պիւլիւք շէրէֆ:

Պու պահաղըղ օգուսան գաթլար
Մանգուլէ գաթ օլիք բաբաալարըն ֆաալ
իթմէք նիյէթիլէ պուլուս թաաղիմ իթ-
միշ տիր գոնն իթմէլիլ տիրլէր, հաշա,
պու հապաաա Պիլիսսէլտէ թաալ ու նէշը
օլաուսմաղաա օլան իտէրաաաաա Պէլթ

Նամ զայն թ միւթէ պէր վէ զաթօլիք դա-
պէթաւնոս ոգուսուսուսան պաշգա,
քէպալիք փարիսին միւթէ պէր վէ գա-
թօլիք զապէթասը օլան Օրինիօն Նասի-
օնայ նամ զապէթանըննոյեմ 22 թարիս-

լի նիւսիսինսէ սախի օգուսմուշ տուր օ-
գուսմուշ օլմալը տըր օ-
գուսմուշ օլմալը տըր օ-

Նիհայէթ խրիսթեանլըք վէ ալէ խու-
սուս գաթօլիքէր թէչէքքիւր իթմէլի
ախլիքէր քի, ֆրիստոս սաղլըլընսա պէշ
օն էչէկէ տաշա պինմէմիշ ախր օ-

Ա Ի Ն Տ Ա Ր Ե Ր

... Խմբագիր

Նոյեմ 44, 1866

Այս կրօնական լրագիրն՝ ձեր պատուական
լրագրոյ 150 թուով մեր ըրած օրինաւոր
հարցմանց իր 244 թուով քաշքոտական եւ
ձիգլիթական պատասխան մը խմբէր էր,
որոյ իսկական պատկերը ձեր 179 եւ 190
թիւերով ցոյց տուինք ու հարցունքին կըկ-
նեցինք, որ է այն՝ «ի՞նչ է պատճառ» որ
չայ բողոքական խումբն՝ բարոյապէս եւ
նիւթապէս խեղճ եղած է ք:

Այս նոյն լրագիր՝ այս անգամ եւս իր
242 թիւերով ոչ թէ որոշ եւ անկեղծ
պատասխան մը, այլ ընդ հանուր եւ սը-
խալ առնամբ երկար եւ սուտերով լի
քարոզ մը կը ծայրէքէ, յորում Պատ. հեղի-
նակ միւթիգական քօղով ճշմարտութիւնն
իրօք ծածկելէն զատ, 1. Յայտնապէս սուտ
կը խօսի. 2. Ապացոյց կուզէ. եւ 3. Ինք
քօղորդին առանց ապացոյցի կը խօսի. եւ
Միսիօնարաց վարքն ու բարքը յայտնող բա-
ռերն նախատական կը համարի, եւ հետե-
ւապէս 18 դար առաջ կը ցատկէ, այնատե-
նի անմեղ եւ ճշմարտախօս մարդոց դէպ-
քն Միսիօնարաց կցկտուր եւ վնասակար
վարուց օգնութեան կը կանչէ. սակայն ի՞նչ
յարաբերութիւն անոնց ու ասոնց մէջ:
Ընդհանուր նայուածքով մը գուցէ չատերը
խաբուին, բայց քիչ մը ասեն նոցա (Մի-
սիօնարաց) հետ գործ ունեցողն պիտի տես-
նէ որ այն անմեղ ձկնորսաց եւ աս Միսիօ-
նարաց եւ անոնց վարուց ու բարուց եւ սու-
ցա վարուց ու բարուց մէջտեղ անհուն եւ
անբաղդատելի տարբերութիւն եւ վիճ մը կայ,
ուրեմն անոնց (առաքելոց) դէպքը կրկնե-
լուն վերջը չգար. մանաւանդ ասէ Աստուած՝
ամբարշտին. «քեզ չի՞ վոյթ. զի՞ կոչես
գսնուն իմ»: Սուրբ գիրքն անխառնեղ
գործիք չէ:

Այս ըսածնուս վկայ կը կոչենք միսիօնա-
րաց միւթիգական եւ բռնաւոր վարուց դէմ
հրատարակեալ դրուսը գանգատները, բո-
ղոքական խումբին անոնց դէմ յարուցած
զրուսը եւ բանաւոր գանգատները, մաս-
նաւորաց տրտունջները, եւ իրենց ուղղուած
մասնաւորաց նամակները եւ դեռ այժմ մե-
ծագոյն մասին արտունջն ու բողոքը, զորս
տմանց յայտնելու վախ կրեին ալ միսիօնարաց
քոնաւոր վարուց ապացոյցը կը համարուի:

Եթէ Միսիօնարք անկեղծ ու ճշմարտու-
թիւն սիրող են, թող հրապարակաւ խոս-
տանան որ գիացածին անկեղծաբար գը-
րողներուն ապրուստին արգելք պիտի չը-
լան, եւայն. այն ատեն իրենց գլխուն կար-
կուտի պէս պիտի տեղայ իրաւացի գանգատ-
ներն ապացոյցներով հանդերձ. օ:

Պարզենք մեր վերը յայտնած երէք կէ-
տերը:

1. Պատուելի հեղինակը յայտնապէս սուտ
կը խօսի, երբ կըսէ թէ՝ «նամակին հեղի-
նակը... ճշմարտութիւն քարոզողները կը
մեղադրէ. եւ ոչ թէ անոր հակառակ կե-
ցողները. անոր գաղափարին նայելով՝ իր
յիշած լուսերն ու Գալիլէոսը... մեղադ-
րուելու արժանի են, մինչեւ անգամ Առաք-
եալք ու բուն իսկ Գրիգորս ինքն ալ աւե-
լի մեղադրուելու արժանի են»:

Նամակին հեղինակն՝ աս խօսքին հակա-
ռակը պնդած, եւ յայտնապէս ցոյց տուած
էր թէ Աւետարեւր խմբագիրը սխալ առու-
մով զֆրիստոս եւ առաքեալները յանցաւոր
դատելու ելեր է:

Աւետարեւրի խմբագիրը, որ միսիօնար
մէջ եւ Աւետարան քարոզելու եկած եւ կը
պօռայ. առանց խղճի եւ ընդգէմ տրամաբա-
նութեան սուտ կը խօսի եւ զրպարտութիւն
կընէ հրապարակաւ, բայց երբ ուշիմ ըն-
թերցողք երկու կողմէն ճշդիւ քննութեան
առնելով. ստախոսութեան դրօշմը ար-
դարութեամբ պատ. խմբագիրին ցցուեալ
ճակատին զարնեն եւ իրենց յարմար ածա-
կանը շնորհեն նէ, զարմալ նախատական
պիտի համարի՞ եւ միսիօնարաց այս տեսակ
զգուելի վարուց դէմ եղած իրաւացի գան-
գատները՝ ճշմարտութեան դէմ հալածանք
անուանելու պիտի յանդգնի՞ եւ պիտի ջա-
նայ՞ որ այլոց ալ նոյնպէս կըլլեցունէ:

ձիգլիթներն ալ արդէն սոյն ընթացքը
բռնեցին եւ սոյն ոճը գործածեցին, պօռացին
եւ ճնշեցին, երբ իրենց զգուելի եւ վնասա-
կար բարուց եւ վարուց համար քանի քանի
անգամ ըստ օրինի քաղաքներէն դուրս վը-
ռնուեցան. օ:

«Միսիօնարք Պօլիս եկեր են նէ, շատ
կարդալ գիտցող չկայ եղեր, անոնք Աւե-
տարանի պատրաստութիւն մը ըլլալու համար
դպրոց բացեր են թէ եւ նոյն ատենը, բայց
հիմա դպրոցի կարեւորութիւնը ընդհանուր
կերպով ճանչցուած ըլլալով՝ ալ միսիօնա-
րաց չփրաբերիք եղեր դպրոց բանալ, եւ
աս արդի դպրոց բանալու ջանքն ալ միսի-
օնարաց բռնած ընթացքին արդիւնքն է ե-
ղեր»:

Պատ. հեղինակին աս խօսքերն՝ առանց
ապացոյցի անհիմն խօսքեր են, գուցէ ու-
մանք ընդհանուր հայուածք մը ձգելով սոյն
խօսքերուն վրայ, խաբուին, բայց մանրամաս-
նաբար քննելով պիտի անսնուի որ՝ չիտակ
չէ, քանզի նախ՝ Միսիօնարք դեռ Պէպէքի
դպրոցը չբացած, խառնուելի դպրոցը հի-
մակուանէն ուեցի վայելուն վիճակի մէջ էր(1)
եւ արդի տեսնուած ուսումնական եւ լեզ-
ուագէտ անձինքն՝ առաւել ազգային դպրո-
ցաց եւ ուրիշ տեղի պատուներն են՝ քան
թէ միսիօնարական դպրոցին:

Նրկորդէ՝ եթէ այն ատեն ներկայիս հետ

(1) Եւսկիւտար ճեմարան մը կար, որ հի-
մայ չ'կայ:

բաղդամամբ քիչ կարդալ եւ գրել գիտ-
ցող կար նէ, անոր ալ պատճառը՝ ազատու-
րէն դպրոց բանալու արտօնութիւնը դեռ նոր
չնորհուած ըլլալն էր, որ ըսել է թէ՝ Մի-
սիօնարք դպրոց բանային եւ թէ չբանային,
արդէն Գաղղիա եւ Իտալիա Եւրոպայի գը-
րական ազդեցութիւնը աս երկրին մէջ մուտք
գտած էր, եւ բնականաբար յառաջ պիտի
երթար, եւ ինչպէս որ դաղղիական լեզուն
ճանկաստանի մէջ պաշտօնական եւ ախրող
լեզու մը եղած է այսօր, եւ գտնուած ազ-
գային օգտակար եւ բանիւրուն տնտեսներն
ալ, ոչ թէ պատ. խմբագիրին կարծածին
պէս՝ միսիօնարաց դաստիարակութեան ար-
դիւնքն են, այլ բուն ազգային եւ Եւրո-
պայի դպրոցաց արդիւնքն են:

Այսօր «Ազգը դպրոցներ բանալու հոգ
տանելուն համար, ալ միսիօնարք դպրոց բա-
նալու հարկ չեն տեսներ» եղեր(2): Ահա պատ.
խմբագիրը հոս խաբէական ձեռնարկութեան
մը կը դիմէ. եւ կուզէ փոխուստ տալ, բայց
օձիքէն բռնուած է. քանզի, հայոց մէջ դըպ-
րոցներ բացուելը՝ բողոքական խումբին ի՞նչ
օգուտ ունի, քանի որ նորա տղայքը խեղճ
ու թշուառ եւ առանց դպրոցի մնացած են,
եւ նոցա հարքը՝ նոցա վրայ կողբան, եւ
գուցէ կանխեն այն վայրկեանը, յորում ի-
րենք միսիօնարաց ճանկն անցնելով այսպէս
թշուառ եղան, քանի որ առաւել յաւաստի էր
թէ ոմանք իրենց տաղանդին, համար հա-
րուստ պէյ եւ էֆէնտիներ պիտի ըլլային, եթէ
բողոքական չըլլային. օ:

Միսիօնարք

ԻԼԱՆ

Կէչէն ճիւմա իրթէսինտէն պէրու պիր
տէլթէր քիսէսի զայպ օլմուշ տուր, իշին-
տէլթի գրթու գծնթրաթ, պիր մէճիսիլէ,
պիր թէգքէրէ, 5-6 զըթա իմաճիլ, էվ
սէնէտէրի, վէ պիրաւ իլամ օլմուշ ար-
ղու հալ պուլունտու զու հայտէ:

Պուշլար պուլուն Էնէնի-Ճամիտէ 54
նիւմէրօլու 2 իլինկիր տիւքքեանընա թէս,
իմ իլէտիկի հայտէ, յոնըղըճա միւ ժաւէ
ալաճաղընտան պաշգա, պիւլիքտէ պիր
սէվապ իլի միշ օլաճաղ տըր, չիւնքի պու-
լունմատըղը հայտէ պիր գաշ էօքսիւզլէ-
րէ պիւլիք զատըրըդ իսապէթ իտէճէք
տիր:

(1) Արդէն ի՞նչ օրինաւոր դպրոց ունէին,
եւ ո՞ւր տեղ. արդեօք այսօրուան հարուստ
եւ յառաջադէմ Ամէրիկան եւ Անգլիան՝ պատ.
խմբագիրն «բացինք» ըսած խեղճ դպրոց-
ներով կենդանութիւն ստացած են. եւ կամ
իրենց երիցականութիւն քարոզելով՝ զօրա-
ցած են. ծիծաղս կը ըսնէ:

Թող լու պատուելին. քանզի ասոր ծայ-
րը մինչեւ ի կատակ կը բարձրանայ:

ՍԱՀՈՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ռ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԼԵՎԱՆԹ ԶԵՐԱԼՏԵՆ ԹԱՊԻՍԱՆՍԻՆՏԷ
ՊԵՏ-ՕՒԼԴԱՆՍ ԵՐԵՎԱՆ, ԶՅՈՐԴԱՆԱԶ ԱՊՏՈՒԼԱ
ԳՐԱՆՏԵՐԻՔ ԴՈՐԵՐԵՐՆԱ ՆԻՒՄԵՐՈ 407: